پښتو ژباړه: رحمت آريا ۲۰۲۴/۰۵/۰۱

د پادشاه میلیندا
پوښتنــې
۲ برخه

پر ملیندا پنو باندې يوځوتکي

« ټول انسانان دسزا پرمهال ريږدي ، ټول انسانان له مرګه ویره لري ... »   ملیندا پنو

مخکنۍ یادونـه :

یوکال دمخه (۱۳۹۳ غبرګولي) مې تکل وکړ، چې په دغې اوږدې رخصتی کې دوې ژباړې باید بشپړې کړم چې یو يې دغه اثر (ملیندا پنو) وو او بل هم د (امیرحبیب الله خان شهید) د ۱۹۰۷ کال د سفر راپور (سفر نامه) چې ددهٔ نامتو میلمه پال سرهنری میک ماهن، هغه چا چې کلونـه کلونـه يې د بـــېـــلابـــېـــلو واکمنانو په شپو ورځو کې د افغانستان په اړه کار کړی او آن چې د ديورند د پلاوي غړی هم وو او د فارس او سيستان د پولې په برخه کې هم ددهٔ کاروایۍ زموږ په تأریخ کې یادیږي. هوډ همداسې وو چې دغه دواړه اثره باید د ګرانو لوستونکو په واک کې ورکړل شي. په همدغـهٔ سوچ او نیت کې مې له ګران آریا صاحب سره خبره وشوه، په زړهٔ کې مې راتـــېـره شوه چې که آریاصاحب چې په دغه برخه کې با صلاحیته لیکوال او په پوره امانت دارۍ نامتو دی او د ژباړې په تـــېـره بیا د داسې کلاسیکو متونو په برخه کې تجربه او شهکاري ژباړې ئې زموږ په مخکې دي دا خبره شریکه کړم دا به تر ټولو ښـهٔ او پرځای کاروي ، چې په دې توګه به مو د خپلو تـــېـرو لیکوالو، په تـــېـره بیا استاد رشاد په کړنو یو څه ور زیات کړي وي. آ ریا صاحب لکه چې له آره یو مینـه ناک او په فرهنګ مین ځوک دی، له یادونې سره سمه خپله همغږي او لیوالتیا راته په ډاګه کړه او په دغه کار یې چې ساده کار نـــهٔ وو، پیل وکړ. او اوس داده هغه تأریخي ژباړه په خیرسره بشپړه شوه، چې

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولـئ

زه يي ترهرڅه دمخه مبارکي ورته وايم او دغه لوی کار چي علامه رشاد نـېږدي نيمه پـېړی د مخه په خپلو معتبرو ښـېړنو کي اشاره ورته کړې وه د ګران آريا په همت او رحمت سره زموږ په واک کي ده او پوره باور دی چي افغانان به د خپلو منسوخو باورونو او وياړونو په هينداره کي د حقيقت پلټني يوۀ بل سپيڅلي بهير ته د پوهانو په وينا په دغـۀ لومړني پښتو اثر سره وننوزي، هغه چي له نن څخه زرګونـه کاله مخکي ويل شوي او ترموږ پوري رارسـېـدلی دی. راځئ ګرانو دوستانو آريا صاحب ته دعا وکړو څکه چي ددۀ د دغه کار او زياراو درنې ژباړې په برکت به موږ وکولی شو د نويو ښـېړنو او ګروېړنو پر لور په دغـۀ ترڅ کي يو نوي ګام اوچت کړو.

بوديزم ، افغانستان او افغانان

له جاپانه نيولي بيا تر سواته، له تبت ، نيپال او بنارسه بيا تر باميانو، باګرام، کاپيسا او کندهاره پوري په دغه پراخه او سمسوره سيمه کي يومهال د انسانانو يوه خورا پراخه لړی د نړی په يوۀ خورا منل شوي باور (بوديزم) باندي باوري وه چي يو شـــمـــېـر يي تر اوسه هم دي او يو شـــمـــېـر لکه موږ بيا هم دغه رنايي او حقيقت په سپيڅلي اسلام کي تر هغه ځلانده او بسيا وليد او له هغوی را بـــېـل شوو چي اوس زموږ د پلرونو او نيکونو دغه ګروهه زموږ لپاره د بشری تأريخ يو پانه ده چي لولو يي او يوازې په لوستو يي خپل تـېـرته ګورو او پرې وياړو .

بوديزم د يوۀ ځوان **ساکايی**[1] شهزاده ګوتم يا سيدارتها له خوا د يوۀ باور او مذهب په توګه رامنځ ته شو، دی په يوه بدايه او واکمنه کورنی کي زېـږېـدلی او لوی شوی، پلار يي (سدهوون) د دغي نامتو او سرکښني قبلي مشراو واکمن وو، شهزاده ته يي په تنکی ځوانی کي وادۀ وکړ، شهزادګي، واکمني، کورنی، ميرمن او نوی زېـږېـدلی ماشوم ټول يي پريښودل او دعبادت په خاطر په (٢٩) کلنی کي پر ځنګلونو ورننوت، د خپلو دوو استادانو له لارښووني وروسته يي دومره عبادت وکړ چي يوازې د تن هډوکي ورپاتي شول. ځان يي ترک دنيا کړ او په (٣٥) کلنی يي يوه بودي يا (رڼا) وليدله چي د هغي په ليدو سره دۀ هم د يوۀ بشپړ بودا (عارف) په توګه د خپل دين تبليغ له ېنځو تنورا پيل کړ، چي وروسته يي ژر شمـېـر مخ په زياتيدو شو، تر خپل اصلي نامـۀ، پرخپل روحانی لقب (بودا) يا رڼايي باندي ياد او نامتو شو. پيروانو يي په خپلو **ديسي (سيمه ييزو) ژبو**[2] باندي د هغـۀ تبليغات ترخلکو پورې رسول. سره له دې

[1] - که موږ د خپلوکورنيو او بهرنيو پوهانو دا خبره ومنو چي ساکايان پښتانـۀ ول او يا داچي د پښتنو يوه څانګه وه ، دوی د مرکزي ايشيا پرلار پرلرغوني آريانا، کشمير، تبت، نيپال او هندوستان باندې واکمنی کړې او د دغي سيمي په تاريخ کي ديوۀ سرکښ قام په توګه د خپل وخت له مهمو او قاهرو قومونو لکه همخامنشيانو او نورو سره جنګيدلي او خونړی تأريخ ترې پاتي دی. پرهمدی لامل بيا داهم ويلای شو چي ځوان بودا هم د همداسي يوۀ واکمن قوم شهزاده وو چي دغه خونړی تأريخ يي په مخ کي وو خو له هغه يي خپله لاره بيله او د جګړن تأريخ لړی يي په يوۀ تلپاتي روحانيت او عدم تشدد باندې پای ته ورسوله.

[2]- د بوديزم په خپرېـدو کي يولامل دا وو چي د دغـۀ مذهب تعليمات به په هرځای کي د هغـۀ ځای د خلکو په ژبو هغوی ته ويل کـېـدل، سره له دی چي پالي ژبه د دوی مذهبي ژبه وه او د بوديزم زياتره تعليمات اومتون په دغه

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکني د ليکنيزې بنې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکي په خير و لولـئ

چي بوديزم په هندوستان کي دومره زيات ونـۀ منل شو ځکه چي دلته د نورو اديانو په تـېـره د ويدايي روحانيت اغـېـز خورا پياوړی وو، خو له هنده پرختيز او لويديز کي دغي گروهي دومره پلويان وموندل چي ان تراوسه پوري دغه مذهب په نړی په تـېـره په آسيا کي د مليونو پيروانو له خوا نمانځل کـېـږي، د خپلو عالي موخو له امله د پوره درناوي وړ دی او يو شمـېـرلاربښوني او معنوي ارزښتونه يې په نورو گروهو او باورونو کي هم په کټ مټ ډول د نمانځني وړ دي. بودا تر اتيا کلني پوري د خپل بوديزم د خوړولو او تبليغ لپاره کارکړي پر اتيا کلنی په کاشي (اوسني بنارس او گورکهپور) کي په (۴۸۶ – ۴۸۷ ق م) کي له نړی سترگي پټي کړي او بوديزم يې د بشريت د لاربښووني او نيکمرغی پر لامل نړی ته د سولي، آرامی او نـۀ ځورونې پرلامل د خپل لوی ميراث په توگه ور ډالی کړ.

يوهان وايي چي « د بودا تعليمات ډېـرساده خو په پياوړي توگه عمل کـېـدونکي ول» مانا دا چي دلته د ژوند پر پيچليو روحی او معنوي مسائلو باندي ډېـر ټينگار نـۀ کـېـدۀ ځکه دوی فکر کاوۀ چي پيچلي مسائل او د هغو بيان، د ژوند د ترقي او هوسايي له بهيرسره مرسته نـۀ شي کولی. دوی په دې باور ول چي په نړی کي هر څه عارضی دي، هرڅه نـېـمگړي دي، انسان او ستونزې سره تړلي او د هغه وجود په خپل ذات کي يوه گناه ده. دوی يوازې په دې لټه کي ول چي درد او رنځ، خواشيني او مجبوريت ته د پای ټکی په گوته کړي، ځکه بوديزم په دې باور دی چي انسان له مرگه وروسته د بل ژوند پر لور ور روان دی، که په دغـۀ ژوند کي ستونزې او دردونـه له منځه يو نـۀ سي، په بل ژوند کي به يې هم همدغه حال وي. له داسي حالت څخه د ژغورني پرلامل يې دا لاندې سپارښتني درلودي :

« راسخه عقيده، پاک تصورات، ربښتيا ويل ، نيک عمل، پاک رِزق، ښه هڅه ، وړ مراقبه[3] »

لکه چي په دغه اړه له مولانا څخه په مثنوي معنوي کي هم يو جالب انځور لولو[4]:

تاعذاب آخـرت اينـجا کـــشند	گر برند وعاقل وسـاحر وَشنـد
نيک کردند وبجای خويش بـود	سـهلتر بــاشـد زآتـش رنـج دود
حد ندارد وصف رنــج آن جهان	سهــل باشـد رنـج دنيا پـيش آن
ای خنک آنکو جهادی می کـنـد	بـربدن زجری ودادی می کـنـد
تاز رنج آن جـــهانی وا رَهَـد	برخود اين رنج عبـادت می نـهد
من همی گفتم که يارب آن عذاب	هم درين عالم بران برمـن شتـاب

ژبه کي دي خو بيا يې هم پرهغوی چي پالي ژبي نه ول، دغه ژبه نـۀ تحميل کـېـدله ، بلکي په هرځای کي سيمه يزي ژبي د سيمه يزو (ملايانو) له خوا کارول کـېـدلي.

3- (قديم هندوستان کی تاريخ ص ۱۳۰)

4- (مثنوی معنوی چا پ نيکلسن ص 316)

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکني د ليکنيزې بنې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکي په ځير و لولـئ

په عین حال، بودا د خپلو تعلیماتو په ترڅ کې د دریو څیزونو (فکر ، قول او عمل) پرسپیڅلتیا باندې ډېــر زیات ټینګار کوي، ځکه دوی وایې چې دا درې څیزه هغه څه دي چې انسان په تولنیز ژوند کې له هغو سره هره لحظه لاس او ګریوان وي، دغه درې څیزه د انساني ژوند له بهیرسره که له یوې خوا اړین دي له بلې خوا د هغــهٔ د پیاوړتیا په برخه کې هم مرسته کوي، دوی دا هم وایې چې دغه درې توکې په هغــهٔ شرط د پاملرنې او پیاوړتیا کچې ته رســېږي چې دا لاندې حکمونــه ورسره په پام کې ونیول شي لکه : « د نورو پرمال باندې دعوه نــهٔ کول، د چا ژوند نــهٔ اخیستل، د نشه یی توکونو نــهٔ کارول، دروغ نــهٔ ویل، زنا نــهٔ کول، د نڅا په محفلو کې ګډون نــهٔ کول، له مالشې شیانو لکه عطر او ګلانو ډډه کول، ناوخته ډوډی نــهٔ خوړل، پرآرام ځای باندې نــهٔ بیدېدل، له چا څخه پیسې نــهٔ غوښتل او نــهٔ ورکول[5]»

او دا ټول هغه څه دي چې بودیزم یې د خپلو پیروانو لپاره په یوهٔ وخت، یوهٔ ډول او یوهٔ شان سره پر نراو ښځه، پر واړهٔ او زاړهٔ، پر امیر او غریب باندې لازم او د تطبیق وړ بولي.

نور بیا

بودیزم له بودا وروسته له بدلونو سره مخامخ شو، په بــېـلابــېـلو وختو کې

یادونه: قدرمنو لوستونکو! دا هم د ښاعلی رحمت آریا د آرشیف: لینک

[5]- (قدیم هندوستان ۱۳۱ مخ)

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په خیر و لولئ